

Achter de bres ter verdediging van schoon Lier.

- Marcel Lambin

Bron:

Jaarboek 1974 van het Felix Timmermansgenootschap (1974)

Paginerings: pp. 27 – 31

Mijn persoonlijke kennismaking met Felix Timmermans gaat terug tot het jaar **1937**. Ik was toen directeur van de rijksmiddelbare school met handelsafdeling van Lier.

In *De Morgenpost* (16 mei 1937) en in *De Standaard* (22 mei 1937) had ik krachtig geargumenteed tegen het besluit van het kerkbestuur van **Sint-Gummaruskerk** om het juwelige **doxaal** uit te breken en bij de hoofdingang te reconstrueren, dit met de bedoeling de gelovigen een onbelemmerde kijk te geven op het hoogkoor, waar toen nog alle erediensten plaatsvonden.

Dat een uniek exemplaar van laatgotische kunst en het architectonisch gelaat van de kerk daartoe moesten worden gedevalueerd, was een te hoge prijs. Er bleken andere oplossingen mogelijk.

De Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, waarvan ik toen ondervoorzitter was, had heftig geprotesteerd in haar tijdschrift en bij de betrokken instanties, vooral dan bij de *Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen*. Zonder haar toestemming mocht aan geen steen geraakt worden. In *De Standaard* van 11 juni 1937 had ook Timmermans de voorgenomen verplaatsing van het doxaal zeer betreurd. Kort gezegd: het kantwerk van steen bleef waar het was.

Toen bracht Timmermans mij een bezoek. Ik presenteerde hem een van mijn fijnste sigaren, maar hij haalde zijn pijp uit en lachte. Nee, directeur, met een sigaar in mijn kop zie ik er in mijn eigen ogen precies uit als een salongarnituur.

Hij vertelde me toen dat hij een oud-leerling was van de rijksmiddelbare school. Nee, geen hoogvlieger, bekende hij. U kunt het nog nalezen in wat men toen pompeus de „palmaressen” placht te noemen.

Ze zijn allemaal in rook opgegaan bij de beschieting van Lier in 1914, stelde ik hem gerust. En geen haan zou er ooit over gekraaid hebben als uzelf niet steeds met een soort wellust vertelde dat, na elke prijsuitdeling, uw vader uw lege armen met een stapel gekochte boeken vulde om aldus familieleden en burens te overbluffen. Maar wellicht hebt u dat maar gefantaseerd?

Met een brede monkel lachte hij over mijn onplezierige vraag heen: ik weet het niet meer zo heel juist, maar ik heb het altijd geloofd.

Eigenlijk was ik gekomen om u de hand te schudden in verband met uw doortastend optreden inzake de doxaal-kwestie, zei Timmermans. Een geboren en getogen Lierenaar kan al niet veel meer dan protesteren met een fluisterstem als het over een kerk gaat. En gij hebt de alarmklok geluid in de bladen en het verzet gestimuleerd op verschillende fronten. **Deken Caers** is gloeiend kwaad op u. (Ik wist het, want bij een officiële receptie ten stadhuize had hij mijn groet ostentatief genegeerd). Gij zijt niet eens een Lierenaar, smaalt men, en dus hebt gij geen recht u te bemoeien met Lierse aangelegenheden. Maar trek het u niet aan, directeur, en knuppel er maar op los, telkens als er een aanslag gepleegd wordt op Schoon Lier. Ik sta achter u, maar „zelf moet ik voorzichtig zijn, zeer voorzichtig” (tekstueel).

Het klonk me als een dissonant in de oren. Ik heb inderdaad moeten ervaren dat hij van nature te zachtmoedig was om, waar het moest, agressief uit de hoek te komen. *Achter de bres, jawel, op de bres...* hij durfde gewoon niet.

Tussendoor kwam hij zijn pijp roken op mijn bureau. We hadden het dan telkens over zijn werk en over de onuitputtelijkheid van de gegevens in verleden en heden, die Lier en omgeving hem opleverden. Maar over het werk van zijn „**confreers**” — woord dat hij gaarne gebruikte — kon ik hem moeilijk aan het praten krijgen. Huiverig toch maar niets verkeerd te zeggen.

Timmermans had er geen flauw vermoeden van dat toen reeds in het onopengesneden boek van de geschiedenis geschreven stond dat zijn nagedachtenis zou voortleven in hetzelfde gebouw, waar wij zo vaak zijn uitgevaren tegen de cultuurbarbaren, die het op Schoon Lier gemunt hadden. De rijksmiddelbare school, in een oud landhuis ondergebracht, is inderdaad in **1968** het *Opsomer-Timmermans-museum* geworden.

In **1938** dreigde nieuw gevaar en hadden we drukke palavers. De Commissie van Openbare Onderstand van Lier, die het Begijnhof beheert, was op het onzalig idee gekomen de **Begijnenbeemd**, gelegen tussen het Begijnhof en de Nete, op te hogen en hem tot een banaal wandelparkje te ontluisteren. Alibi: geldgebrek om een eind te maken aan de hinderende overstromingen in het slechte seizoen.

Tal van schilders hadden de Begijnenbeemd op doek gebracht. En Felix Timmermans had in zijn Pallieter onvergetelijke bladzijden gewijd aan het Begijnenbeemdeke: 's zomers, als de processie in zon en wierook over de Begijnenvest voortschrijdt; 's winters, als Pallieter over het gladde ijs schaverdijnt. Als de C.O.O. haar zin doordreef, werd dit intimistische plekje natuurschoon brutaal uit het landschap weggeveegd.

Er op los! vuurde Timmermans mij aan. Ik blies de noodhoorn in *De Morgenpost* (12 maart 1938) en in *De Standaard* (16 maart 1938) en mobiliseerde de Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon tegen het gemeentebestuur en de C.O.O. Maar de campagne

sloot dit keer af met een moreel deficit. De Begijnenbeemd leeft nog alleen voort in schilderijen en in een glorieuze bladzijde van Pallieter.

Toen heb ik Timmermans schabouwelijk horen vloeken.

Aan het eind van datzelfde jaar kreeg ik volgend briefje van Timmermans, die het huis niet uit mocht vanwege een zware verkoudheid.

Lier 9-12-1938

Waarde Heer Lambin,

Ik heb vernomen dat ze het mooie, schilderachtige en historische godshuis in den Kleinen Bril zouden afbreken om er huisjes te bouwen.

Is tegen dat vandalenwerk, dien stommen vernieuwingsgeest niets te doen. Het is een van de typiekste en schilderachtigste hoekjes van de stad, dat men wil doen verdwijnen!

Ik reken op uwen yver en gekende dapperheid voor het behoud van het schoone Lier.

Met veelgenegen groeten,

Uw

(get.) felix Timmermans.

De C.O.O. van Lier, die reeds het dempen van de Begijnenbeemd op haar kerfstok had, waagde nu een aanval op het oude en archeologisch merkwaardige *Sint-Jacobsgasthuis* in het stemmige straatje dat in het stadsbeeld een bocht tekent, zacht als een omhelzend armgebaar. Het moest tegen de grond om plaats te maken voor een twintigtal huisjes voor bejaarde paren, die natuurlijk ook elders konden gebouwd worden.

Ik ging er op los in *De Morgenpost* (23 december 1938). Natuur- en Stedenschoon en de Kon. Commissie voor Monumenten en Landschappen legden het gemeentebestuur en de C.O.O. het vuur aan de schenen.

Dit keer kon Timmermans glunderen. Het Sint-Jacobsgasthuis staat er nog steeds.

In **1939** kwam Timmermans me met een bezwaard gemoed opzoeken in verband met de bouw van de nieuwe H.-Hartkerk aan de Antwerpsesteenweg. Er was een pijnlijk conflict gerezen tussen architect **Flor Van Reeth** en diens boezemvriend, de glazenier **Eugeen Yoors**, enerzijds en de toenmalige **pastoor De Wit** anderzijds.

Beide kunstenaars die, meestal in samenwerking, de kerkarchitectuur in Vlaanderen een eigentijds gelaat hadden gegeven, zouden Lier met een modern kerkgebouw verrijken. De tentoongestelde maquette Van Reeth-Yoors liet daaromtrent geen twijfel bestaan. Timmermans vertelde me dat hij, op verzoek van pastoor De Wit, in het weekblad *Ons*

Lier van 26 september 1937 een artikel had geschreven, waarin uitdrukkelijk te lezen stond dat de ontworpen glasramen het werk waren van Yoors. Er kwam hieromtrent nooit een terechtwijzing.

Toen sloeg ene brisantbom in. Om onnaspeurlijke redenen werd plots met Yoors gebroken en kreeg glazenier **Jan Huet** de opdracht, die hij zelfs kon voltooien zonder de toestemming van de Kon. Commissie voor Monumenten en Landschappen.

Timmermans liet zich verbitterd uit over dat soort „koehandel”. Het trof hem in het hart én om de kunst, die bij de opdrachtgevers weinig van tel bleek én omdat Van Reeth en Yoors vuurvaste vrienden waren en kunstbroeders in dezelfde pelgrimstocht naar een schoonheid, die ook geestelijke inhoud uitstraalt.

Timmermans verzocht mij nogmaals met scherpe pen in te rennen op wat hij noemde de „farizeeërs van onze tijd”. Wat ik prompt deed. In *De Dag* (19 aug. 1939), *De Morgenpost*, *De Standaard* en *Het Handelsblad* (de nrs ontbreken in mijn collectie) vlamde mijn verontwaardiging hoog op. Verder dan hetzelfde scenario: Natuur- en Stedenschoon stimuleerde de protestactie, de provinciegouverneur, de Kon. Commissie voor Monumenten en Landschappen en tal van kunstenaars lieten zich afkeurend uit over het aan flarden scheuren van de droom, die twee kunstbroeders gestalte wilden geven.

Timmermans zei me dat ook hij dit keer voor zijn trouwe vrienden-kunstenaars naar de pen zou grijpen. Het weekblad *De Stad* van 22 december 1939 bracht een artikel van zijn hand met als titel „**Een onvoltooide Symphonie**”. Het was met een voorzichtige pen geschreven. Méér een soort elegie omdat het visioen van twee in eenheid scheppende kunstenaars niet in volle heerlijkheid kon uitstralen, dan een knetterend protest.

De H.-Hartkliniek [sic] is er gekomen. Zonder de glasramen van Yoors.

Uit zijn houding bij de verdediging van Schoon Lier blijkt duidelijk dat Timmermans staal miste in zijn karakter. En dat is helemaal niet als een verwijt bedoeld. Het is gewoon een constatering. Zachtmoedigheid en een aangeboren huiver voor al wat gezag was, hielden hem buiten de branding van het controversiële leven.

Timmermans' bloheid was nu eenmaal een component van zijn persoonlijkheid. Ze brengt hem dicht bij ons, omdat wij aldus achter de auteur iets van de mens te zien krijgen. Een mens, die evenals wij allen, niet ontkomen kon aan de broosheid en de onvolkomenheden van de menselijke natuur.

